

Vastaus valtuustoaloitteeseen: Huumekuolemien ehkäisy Pohjanmaan hyvinvointialueella, Charlotta Ekman, Vihr

Aluehallitus 13.04.2026 § 90

ÖVPH/7811/00.02.00/2025

Valmistelija Penttinen Erkki

Lisätietoja: puhelinnumero: 040 359 2922, etunimi.sukunimi@ovph.fi

Huumekuolemien määrä on kasvanut Suomessa 2000-luvun aikana rajusti. Suurin osa kuolemista on tapaturmaisia ja estettävissä olevia myrkytyskuolemia, joissa yhdistyvät esimerkiksi lääkeopioidit, alkoholi ja rauhoittavat lääkkeet. Hoitoon hakeutumisen kynnyksen madaltaminen on välttämätöntä, sillä suuri osa huumekuolemista tapahtuu palvelujärjestelmän ulkopuolella.

THL:n huumekuolemien ehkäisyn mallissa korostetaan hyvinvointialueiden keskeistä tehtävää asukkaiden terveyden ja turvallisuuden edistämässä sekä huumehaittojen ehkäisyssä. Palvelujen saavutettavuus, yhteistyö ja tutkittuun tietoon perustuvat menetelmät ovat ratkaisevia huumekuolemien vähentämisessä.

Valtuustoaloitteessa ehdotetaan, että Pohjanmaan hyvinvointialue käynnistää THL:n huumekuolemien ehkäisyn mallin mukaisia toimenpiteitä. Toimenpiteet, joihin hyvinvointialue voi ryhtyä:

- 1. Opioidikorvaushoito nopeasti ja matalalla kynnyksellä:** taataan nopea pääsy korvaushoidon arvioon ilman lähetettä, kehitetään liikkuvia korvaushoidon palveluita ja etäasioinnin mahdollisuuksia

Vastaus:

- Pohjanmaalla toteutetaan päihdehoitoa matalalla kynnyksellä. Esim. potilaat voivat hakeutua päihdekierteen katkaisuun ja vieroitushoitoon Päihdepsykiatriselle osastolle ilman lähetettä 24/7. Jonoa katkaisuhoidon on ilmennyt hyvin harvoin ja tällöinkin puhutaan 1-2 päivästä. Päihdekuntoutukseen on Pohjanmaalla päässyt hyvin, mutta maksusitoumusten käsittelyssä on tavoitteena jouhevoittaa käytäntöjä entisestään.
- Korvaushoitoa toteutetaan matalalla kynnyksellä, kun se todetaan aiheelliseksi. On kuitenkin hyvin tärkeää arvioida potilaan tilanne huolellisesti ennen korvaushoidon aloitusta ja varmistua siitä, että korvaushoito voidaan toteuttaa turvallisesti. Useimmilla huumeidenkäyttäjillä on eri huumeiden sekakäyttöä, mikä on merkittävä haaste korvaushoidon turvallisen toteuttamisen kannalta.

- 2. Liikkuvien ja jalkautuvien palvelujen vahvistaminen:** laadukas päihde- ja terveysneuvonta alueen eri osiin yhteistyössä järjestöjen kanssa, jalkautuminen verkkoalustoille

Vastaus:

- Opioidikorvaushoitoon pääsee jo nyt Pohjanmaan hyvinvointialueella matalalla kynnyksellä, ilman lähetettä. Asiakas voi ottaa yhteyttä psykososiaaliseen keskukseseen, jossa arvioidaan asiakkaan tilanne sekä luodaan hoitosuunnitelma. Terveysneuvontaa tarjotaan keskisellä alueella keskitetysti Vaasasta.
- Hyvinvointialue on valmiina tarjoamaan liikkuvaa terveysneuvontaa (esim. vanha ambulanssi/muokattu matkailuauto), mikäli tähän saadaan tarvikkeet ja rahoitus. Tämä tukisi myös meneillään olevia hankkeita sekä mahdollisesti tulevaa C-hep. hanketta.

3. **Kotiin jaettavan naloksonin käyttöönnotto:** pilotoidaan kotiin vietävä naloksoni ja opastus sen käyttöön yliannostusriskissä oleville, tarjotaan läheisille ja vertaistoimijoille tietoa yliannostuksen tunnistamisesta ja tilanteesta toimimisesta
- Huumekuolemat liittyvät Suomessa tyypillisesti useiden eri aineiden sekakäyttöön. Tällöin yliannoksissa vaste naloksonille voi jäädä marginaaliseksi. Tärkeää on, että huumeidenkäyttäjät osaisivat antaa elvytystä ja voisivat soittaa mahdollisimman matalalla kynnyksellä Hätäkeskukseen avun saamiseksi.
 - Uniikki hankkeessa pilotoidaan Naloksonin jaon uutta toimintamalli, jolla ehkäistään huumekuolemia.
 - Lisäksi mallinnetaan nuorten päihdekatkaisua. Alaikäisten hoidossa on usein haasteena se, että nuori ei koe päihdeidenkäyttöään ongelmallisena, eikä siten koe tarvitsevansa hoitoa. Alaikäiset myös useimmiten peittelevät/salaavat päihdeidenkäyttöään välttääkseen lastensuojeluilmoituksen kohteeksi joutumisen.

4. **Yhteistyön tiivistäminen viranomaisten ja järjestöjen kanssa:** kehitetään selkeät toimintamallit poliisin ja ensihoidon yhteistyöhön avun hälyttämisen esteiden vähentämiseksi, hyödynnetään kokemusasiantuntijuutta palvelujen suunnittelussa

Vastaus:

- Työskentely Uniikki -hankkeessa toteutetaan yhdessä sosiaali- ja terveystieteiden kanssa, kolmannen sektorin ja virkavallan kanssa yhteistyön vahvistamiseksi. Kehittämisessä mukana on myös kokemusasiantuntija. Yhdessä kokemusasiantuntijan ja oppilaitosten kanssa yhteistyössä tavoitteena on madaltaa hoitoon hakeutumisen kynnyksiä ja vähentää päihdeiden aiheuttamaa stigmaa, erilaisin kampanjoin ja nuorille kohdistetuilla tilaisuuksien avulla sekä ammattilaisten tietoisuuden lisäämisellä.

5. **Stigman vähentäminen:** koulutetaan henkilöstöä kohtaamaan huumeita käyttäviä ihmisiä kunnioittavasti ja tuomitsevuutta vähentäen, lisätään viestintää huumekuolemien ehkäisystä ja hoitoon hakeutumisesta

Vastaus:

- Pohjanmaan hyvinvointialue on mukana myös kansallisessa konsortiossa osaamisen vahvistamisessa valituin menetelmät koulutusten myötä. Osaaminen kohdistetaan perustason palveluihin eli matalan kynnyksen palveluihin. Erityinen painotus nuorten suojelemiseen: tehostetaan varhaista tukea, päihdeseulontoja, perhetyötä ja yhteistyötä kuntien nuorisopalveluiden kanssa sekä panostetaan laadukkaaseen päihdekasvatukseen
- Pohjanmaan hyvinvointialue käynnistää selvityksen päihdehuollon sisäisestä koulutustarjonnasta. Tavoitteena, että päihdetyötä tekevä ammattilainen aloittaa kouluttamaan organisaation sisällä muita ammattilaisia riippuvuussairauteen liittyen. Koulutuksiin haetaan osallistumaan muita ammattilaisia, kuin mielenterveys- ja päihdetyön työntekijöitä. Ennaltaehkäisevään päihdetyöhön on tehtynä mm. puheeksi ottoon ja tunnistamiseen liittyen materiaalia laatuporttiin.

6. **Lisäksi on tärkeää, että vieroitushoitoon pääsee nopeasti.** Mikäli asiakas joutuu jonottamaan vieroitukseen pitkään, menetetään potentiaalisesti paras hetki vieroituksen onnistumiseksi. Myös nivelvaihe vieroituksesta kuntoutukseen on saatava sujuvaksi ja kuntoutusjaksot riittävän pitkiksi.

Vastaus:

- Vieroitushoitoon pääsy Pohjanmaalla on hyvä. Asiakkaan ei tarvitse jonottaa katkaisuhuitoon, vaan asiakas saa ottaa itse yhteyttä yksikköön.

Pohjanmaan hyvinvointialueella on alkanut Uniikki hanke, joka kuuluu STM rahoittamaan Elossa- nuorten huumekuolemien ehkäisy ohjelmaan. Hankesuunnitelmaa on edellyttänyt alueemme nykytilanteen kartoitus nuorten huumeilanteen osalta. Pohjanmaan hyvinvointialueen hankesuunnitelmassa pääpaino on alaikäisissä mutta ulottaa osassa toimenpiteissä 25 ikävuoteen asti. Tavoitteena selkeyttää nuorten päihdepalvelua, luoda toimintamalli hoitoonohjaukseen, vahvistaa ammattilaisten osaamista, yhtenäistää kirjaamista, ottaa uusia käytäntöjä huumekuolemien ehkäisemiseksi käyttöön sekä vähentää huumeiden käyttäjien stigmaa. Hankkeessa toteutetaan THL:n ja PALKO suosituksia.

Huomioitavaa on, että Pohjanmaan hyvinvointialueellamme on meneillään ja alkamassa muitakin rahoituksen saaneita ilmiöön liittyviä hankkeita mm. Vakavan nuorisorikollisuuden torjuminen Pohjanmaalla, Vahvempia yhdessä - Ehkäisevän päihdetyön hanke työikäisille, jälkihuoltoon liittyvä Jotep hanke, Voima Verkko lastensuojeluun sekä C-hepatiitin eliminointiin liittyvä hanke.

Sektorijohtaja työikäiset Penttinen Erkki

ehdottaa, että aluehallitus päättää antaa vastauksen valtuustoaloitteeseen selontekona aluevaltuustolle. Hallitus ehdottaa valtuustolle, että aloite on täten loppuun käsitelty.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Liitteet

- Liite 1 79. Aloite huumekuolemien ehkäisemiseksi Pohjanmaan hyvinvointialueella, Vihreät

Jakelu